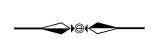

מסורת הש"ס

א) ופי' הוה נפיק כ"ה גימטריא השאלמות פרי' לך לך), א מגילה ס. קדושין מ: ספרי פ' עקב, א ע"ז ה: ע"ש, ד) ולקמן פב. ע"ז ה:), א) ולקמן יט.), א ופ' לך לך סימן א), א ופ' מוספות קדושין מ: ד"ה לימוד],

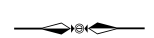

תורה אור השלם

- אשריכם זרעי על כל מקום משלחי רגל השור והחמור: ישעיהו לב כ וזרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד נירו לכם ניר ועת לדרוש את ה' עד יבוא יורה צדק לכם: הושע י יב
- הוי כל צמא לבו לפנים ואשר אין לו כסף לבו שברו ואכלו ולבו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר יין וחקב:

- ישעיהו נה א
- בן פרת יוסף בן פרת עלי צין בנות צדעה עלי שור: בראשית מט כב
- יששכר חמר גרם רבץ בין המושפתיים: בראשית מט יד
- בכור שורו וקרן לו וקרני ראם קרניו בהם עמים יגמח יחדו אפסי ארץ והם רבבות אפרים ודם אלפי מנשה: דברים לג ז
- ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים וכל אחיהם על פיהם:

דברי הימים א יב לג

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה היתה וכו' דקנן היא הלך:

מוסף רש"י

שהלימוד מביא לידי מעשה. ממלאו שניהם כדו (קדושין טז.)

הדרן עלך ארבעה אבות

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

פסוק המבשר את ארבעת האבות

וחד אמר שבעה ימים: זה חוקיה מלך יהודה. לישנא דש"ס הוא ולא לשמועין דהוה חוקיה דהאי קרא בחוקיה כמיז אלא אגב אורחיה דמפרש מאי כבוד עשו לו במותו נקיט ואמר הכי: **חלו**י כסף. כמו וחללה נעלו (דברים כה)

כתפיהם: וה**אידנא מפיקין**. ספר תורה קמי גברא רבה: **אנוחי**. על מטתו לא מנחין: **כי הוה עייל לבית הכסא**. כלומר זימנא חדא כי הוה עייל לבית הכסא אמר לן הכי קיים אמרינן לימד לא אמרינן ולימד אמרו לחוקיה והאידנא לא משום כבודו לחוקיה דלימד עדיף מקיים: **מציא לידי מעשה**. אלמא מעשה עדיף: **למיגמר**. לענמו מעשה עדיף אבל לאגמורי לאחרני עדיף ממעשה הלכן לימד לא אמרינן: **זורעי**. היינו דקדק וחסד דמפרש לקמיה: **לנחלם שני שבטים**. דהכי משמע רגליכם ישולחו בנחלת השור והחמור יוסף ויששכר: **ביום נעדה עלי שור**. היינו כילה: **חמור גרם**. מתגרמא עמיר בנימין: יוסף איקרי שור בכור שורו הדר לו (דברים לג):

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד הרגל מועדם. כלומר

במה הרגל מועדת: **לשזר**

בדך הלוכה. כלומר בך היא מועדת שמשצרת דרך הלוכה: **הצנמה מועדנו**. קפרינ בגמ' [ע"ב] היינו רגל היינו צהמה הא תנא ליה לשזר דרך הלוכה: **היתה מצנעת**. שנינו הוא זה ומולדה דקנן ^(א) הלכן חזי נזק ותו לא: או שהיו לרורות **מנחזין כו'**. אע"ג דלאו שנינו הוא אלא אורחיה הוא אפ"ה ח"ג ותו לא דהלכתא גמירי להו וצרשות הניזק קאמר דצרה"ר פטור כדלוקימנא צריש פ"ק (דף ג:) דלרורות תולדה דרגל לפוטרו צרה"ה: **ונפל על גלי**. אחר: **ראשון**. נזקי רגל הן ומשלמת כולה ואחרון ע"י לרורות נשזר הלכן חזי נזק: **דליל קשור צרגלו**. כל דצר הנקשר צרגל התרגול קרי דליל. ואית דגרסי דלי: **מהדם**. מרקד: **משלם חזי נזק**. דליל היינו לרורות כדמפרש בגמ' [יט:] דלדייה אדויי. הידוס גמי כגון שהמז' והלרורות שצרו את הכלים: ^{גמ'}

חצי נזק והתרנגולין מועדין להלך ברגליו או שהיה מהדם ומשבר את הכלים משלם חצי נזק:

ואי אדסליק הא תנינא ושור המזיק צרשות הניזק והאדם בנזק ואומר ר"י ודאי אדפתח ציה קאי וסן ורגל כחד חשיבי משום דשון צהלכותיהן ומחד קרא נפקי ומשום דתנא רגל צתר שן נקט הכא רגל צרישא דסליק מיניה:

הבהמה מועדת. אית דגרס והצנמה צו"י וה"פ כיצד העדאה דרגל לשזר דרך הלוכה פי' דרך הלוכה היא העדאחה וכן בסיפא גבי שן אבל קשה לר"י מה חידש כאן שלא שנאה צפרק קמא ונראה לר"י דל"ג צו"י וה"פ כיצד הרגל מועדת לשזר דרך הלוכה שאמר צפרק קמא (דף טו:) הצנמה מועדת כו' ומ"מ דייק בגמרא שפיר היינו רגל היינו צהמה דהרגל מועדת והצנמה מועדת הכל אחד: **היתה מבעשת**. אגב דשור לרורות נקט לה הכא: **דרסה** ע"ה הבבלי. אורי"י דאיטריין לשמועין דסד"א דמשונה הוא כיון דדרסה כ"כ בחזק שנימו השזר על כלי אחר ושצרו ומסתמא להזיק נתכוונה:

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

יו.

שלישים וששה אפ"ה. לו בגימטריא הכי הוי: **והלא** **לפני אחאב עשו בן**. שעשו לו הספד גדול כדאמרינן במגילה (דף ג. וסס) כמספד הדרימון בן טצרימון כדמתרגמינן כמספד אחאב בן עמרי דקטיל ימיה הדרימון בן טצרימון וצמלחמה היה שהיו שם עם רב וכולן ספרו עליו ואע"ג דכתיב (מלכים א כב) ויעצור הרינה במחנה ואמרינן (סנהדרין דף לט:) בלצוד רשעים רינה בלצוד אחאב בן עמרי רינה היינו ללדיקים שצוד אבל עצדיו ואוהציו היו מספדין אותו:

אלא שהניחו ב"ח ע"ה **במרתו**. ואע"ג דפ' צמרא דמ"ק

(כה.) גזי רב הונא משמע דלסור לעשות כן משום דלסור לישז ע"ג מטא שס"ת מונחת עליה וצחקומן רבה (מנחות דף לב:) איכא פלוגתא דאמוראי ליכא למיפרכ מדר' נחמיה דהכא דשאני חוקיה דהוה גדול צמורה וצמעשים טוצים ציותר: **והאמר** **מר גדול** **למוד תורה** **שבמביא אידי מעשה**.

פי' בקונטרס אלמא מעשה עדיף וקשה לר"ת דלצרבה מהכא דייק ספ"ק דקדושין (דף מ: וסס) למוד גדול ממעשה גזי זקנים שהיו מסובין בעליית צית נתזה צלוד וגשאלה שאילה זו בפניהם למוד גדול או מעשה גדול וגמנו כולם ואמרו למוד גדול שמציא לידי מעשה ואומר ר"ת דה"פ והאמר מר שלמוד מציא לידי מעשה וכיון שאנו אומרים קיים הכי אנו אומרים שלמד דאי לא שלמד היאך קיים שהלמוד מציא לידי מעשה ולא מסיק אדעמיה השתא לחלק צין למד ללימד ומשני הא לאגמורי [דלימוד] ודאי לא אמרינן דהא ודאי עדיף שמציא את הרצים לידי מעשה כשמלמדס ונשאלמות דרב אחאי גאון א"ג קיים אמרינן לימד לא אמרינן אלא גרם ומנח מפילין והדר אמר לן ותו לא ופריך גמרא והיאך הוה מנח מפילין תחלה קודם שהיה אומר להם השמעתמא והלא למוד גדול ממעשה ומשני הא למגמר הא לאגמורי דליגמר נפשיה למוד גדול שמציא לידי מעשה אבל לאגמורי לאחרים לא עדיף ולפיכך היה מניח מפילין מחילה:

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד הרגל מועדת. אמתימין דפ"ק (דף טו:) קאי ותימה אי אדפתח לימתי כיצד השן צרישא

והגל כחד חשיבי משום דשון צהלכותיהן ומחד קרא נפקי ומשום דתנא רגל צתר שן נקט הכא רגל צרישא דסליק מיניה:

הבהמה מועדת. אית דגרס והצנמה צו"י וה"פ כיצד העדאה דרגל לשזר דרך הלוכה פי' דרך הלוכה היא העדאחה וכן בסיפא גבי שן אבל קשה לר"י מה חידש כאן שלא שנאה צפרק קמא ונראה לר"י דל"ג צו"י וה"פ כיצד הרגל מועדת לשזר דרך הלוכה שאמר צפרק קמא (דף טו:) הצנמה מועדת כו' ומ"מ דייק בגמרא שפיר היינו רגל היינו צהמה דהרגל מועדת והצנמה מועדת הכל אחד: **היתה מבעשת**. אגב דשור לרורות נקט לה הכא: **דרסה** ע"ה הבבלי. אורי"י דאיטריין לשמועין דסד"א דמשונה הוא כיון דדרסה כ"כ בחזק שנימו השזר על כלי אחר ושצרו ומסתמא להזיק נתכוונה:

עין משפט ונר מצוה

קעח א מיי פ"א מהל' מ"ח הלכה ג סמג עין יב טו"ע י"ד סימן רמו סעיף יח:
א ב ג מיי פ"א מהל' מקי ממון הלכה ה סמג עשין סו טו"ע ח"מ סימן שפט סעיף א וסעיף ו וסימן שט סעיף א:
ב ד מיי שם פ"צ הלכה ג סמג שם טו"ע ח"מ סימן שט סעיף ג:
ג ה מיי שם הלכה ד טו"ע שם סעיף ה:
ד ו מיי שם הלכה י טו"ע שם סעיף י:

רבינו הגנאל

ור' נחמיה אמר שהושיבו ספר תורה על מטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה. והיידנא מפיקין, ואי מנחי, קיים לא אמרינן. פי' חלוצי כתף כך שמענו, שמוציא יד אחד מבית הצואר שלו ממקום הקרע כדי שיהא הקרע ברור ונמצא הכתף חלוצ מן החלוק. ר' יוחנן, קיים אמרי' לימד לא אמרי'. והא אמר מר גדול תלמוד תורה שהתלמוד מביא לידי מעשה. ופריך' לא קשיא למיגמר הוא תלמוד גדול שהתלמוד מביאו לידי מעשה, לאגמורי הוא לאחרני מעשה גדול. שי"מ דלמיגמ' הוא ולאיעוסקי קמיה רביה טפי עדיף וקדים על לאגמורי הוא לאחרני. אמר ר' יוחנן כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וזכה לנחלת שני שבטים, והן יוסף ויששכר. הדרן עלך ארבעה אבות

פרק שני: כיצד הרגל

כיצד הרגל מועדת לשבר

בדרך חילוכה, הבהמה מועדת להלך כדרכה כו'.